

ARBEIDSONGESCHIKTHEID HOE KUNNEN WE DE DUURZAAMHEID VAN HET SYSTEEM VERSTERKEN?

SYMPOSIUM VAN DE ONAFHANKELIJKE ZIEKENFONDSEN

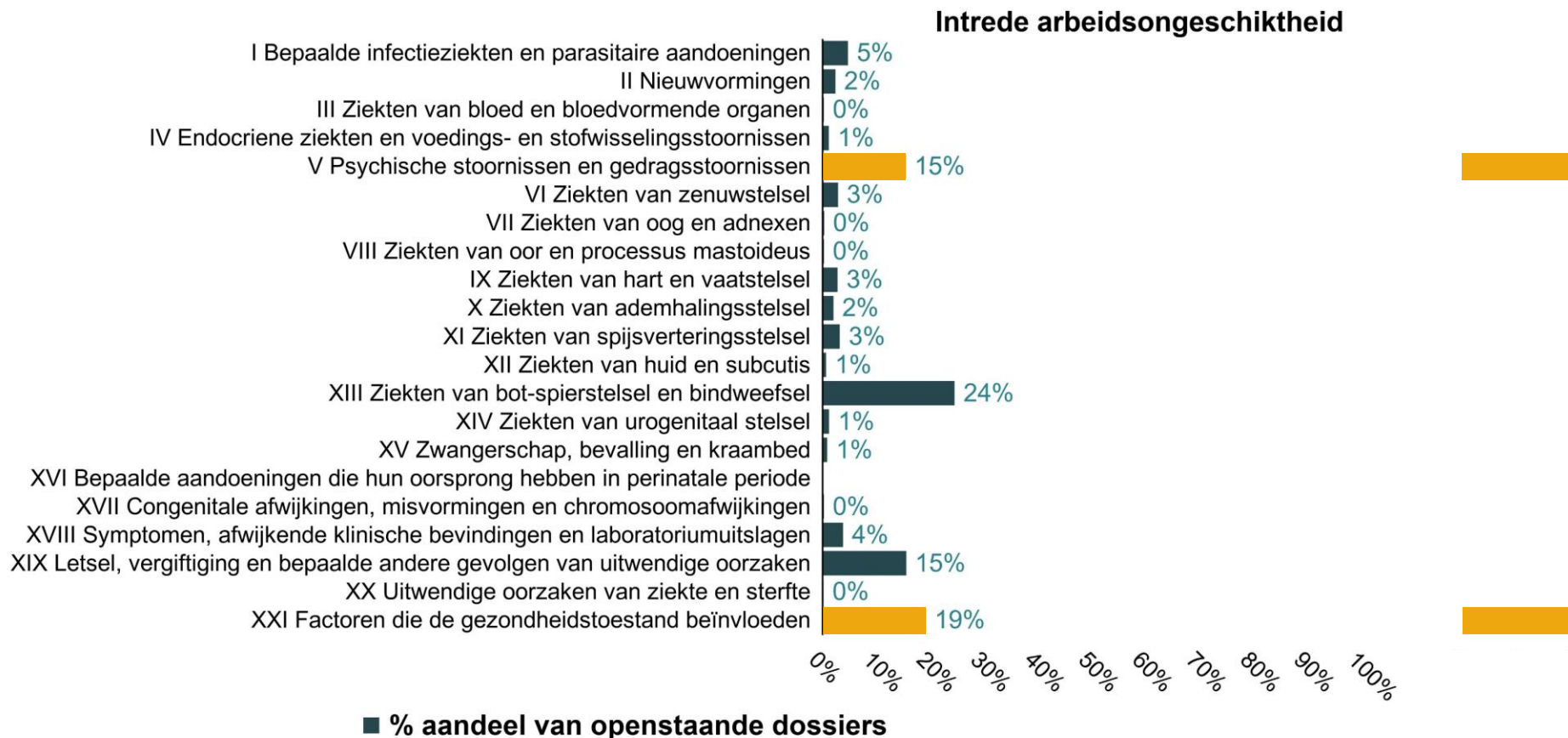
Sébastien ALEXANDRE & Luk BRUYNEEL

Departement Vertegenwoordiging en Studies

WIE ZIJN DE PERSONEN IN ARBEIDSONGESCHIKTHEID?

Nieuwe getuigschriften primaire arbeidsongeschiktheid Q1 & Q2 2022

ICD-10-hoofdstuk

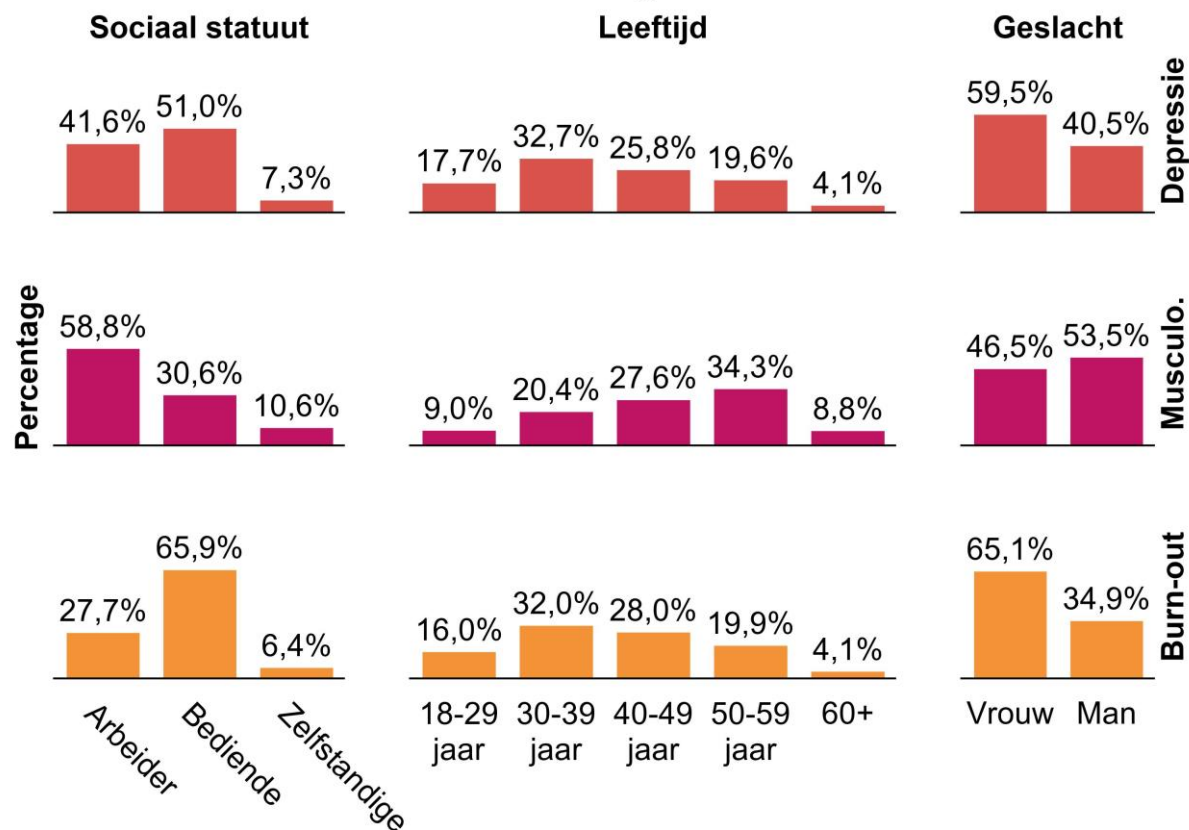

Bron: Onafhankelijke Ziekenfondsen, 2020 - update. *Evolutie van psychosociale aandoeningen doorheen arbeidsongeschiktheid*

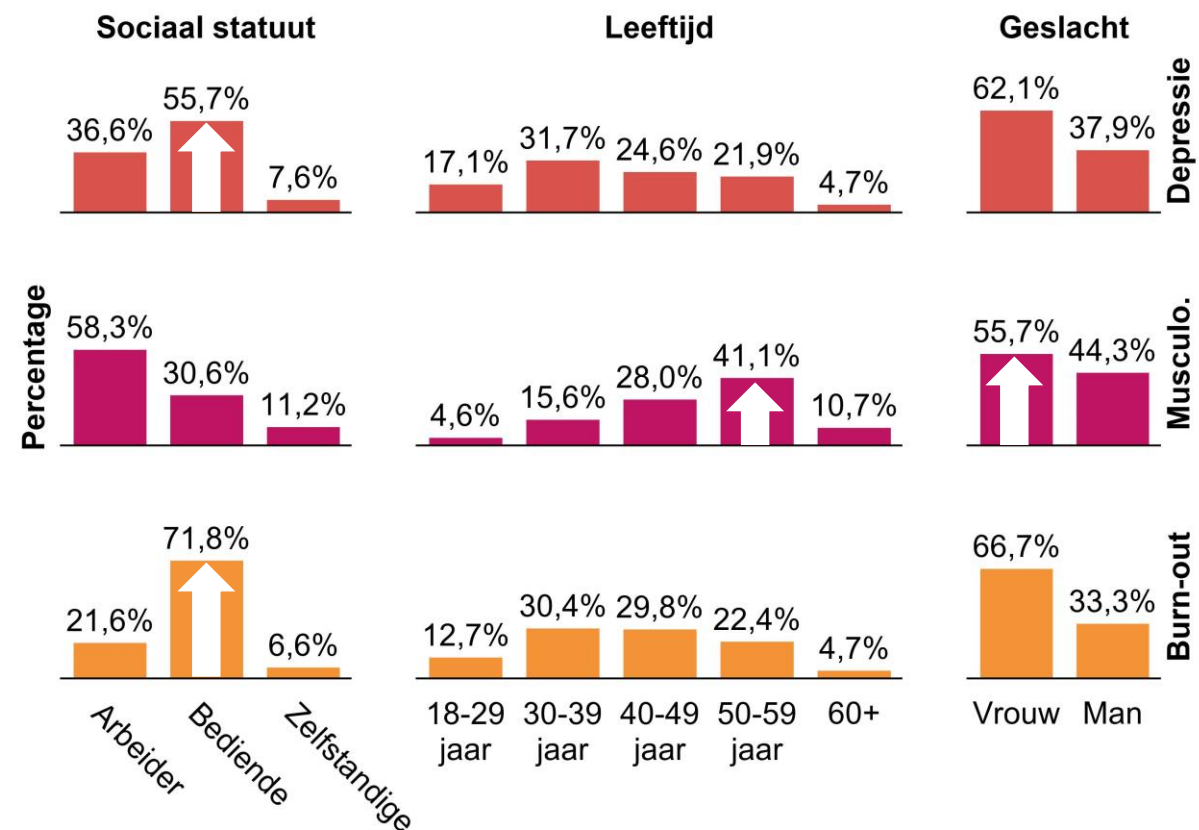
WIE ZIJN DE PERSONEN IN ARBEIDSONGESCHIKTHEID?

Socio-demografische karakteristieken m.b.t. nieuwe getuigschriften primaire arbeidsongeschiktheid in 2022

Intrede arbeidsongeschiktheid

Intrede invaliditeit

KERNBOODSCHAPPEN

GERECHTIGDE

Arbeidsongeschiktheid is **een moeilijke periode voor gerechtigden** in primaire arbeidsongeschiktheid en invaliditeit

SOCIALE ZEKERHEID

Arbeidsongeschiktheid is **een grote en toenemende last voor** de sociale zekerheid en de samenleving

BEHEERSYSTEEM

Het **beheersysteem** van arbeidsongeschiktheid staat onder **(hoge) druk**

BELEID

Een **ambitieuws arbeidsongeschiktheids-beleid** is (nog steeds) noodzakelijk

KERNBOODSCHAPPEN

GERECHTIGDE

Arbeidsongeschiktheid is **een moeilijke periode voor gerechtigden** in primaire arbeidsongeschiktheid en invaliditeit

SOCIALE ZEKERHEID

Arbeidsongeschiktheid is **een grote en toenemende last** voor de sociale zekerheid en de samenleving

BEHEERSYSTEEM

Het **beheersysteem** van arbeidsongeschiktheid staat onder **(hoge) druk**

BELEID

Een **ambitieuws arbeidsongeschiktheids-beleid** is (nog steeds) noodzakelijk

1

PERSONEN IN (LANGDURIGE) ARBEIDSONGESCHIKTHEID ZIJN ERNSTIG ZIEK

Chronische aandoeningen bij personen die intraden in invaliditeit in 2016

Chronische aandoening	12m vóór primaire arbeidsongeschiktheid	Tijdens primaire arbeidsongeschiktheid	12m na primaire arbeidsongeschiktheid	Alg. bevolking 20-64j
Depressie	14,4%	26,1%	31,5%	6,3%
COPD	2,1%	3,2%	3,8%	1,4%
Astma	3,4%	3,9%	3,9%	2,0%
Psychose	1,8%	4,0%	5,6%	1,1%
Epilepsie	1,7%	3,4%	5,6%	1,2%
Geestesziekte	1,6%	6,4%	5,8%	0,6%
Arteriële hypertensie	17,1%	21,6%	23,7%	11,3%
Kanker	0,7%	6,9%	2,8%	0,5%
...				
Totaal	35,8%	54,5%	58,0%	20,7%

Bron: Onafhankelijke Ziekenfondsen, 2019. *Het begin van de invaliditeit: analyse van de geneeskundige verzorging.*

1

PERSONEN IN (LANGDURIGE) ARBEIDSONGESCHIKTHEID ZIJN ERNSTIG ZIEK

Overlijden bij personen die intraden in arbeidsongeschiktheid in 2015

Algemene Regeling	Overleden vóór 31/12/2016
Personen zonder periode van arbeidsongeschiktheid	0,20%
Personen met een korte periode (<6m) van arbeidsongeschiktheid	0,52%
Personen met een lange periode (>6m) van arbeidsongeschiktheid	1,33%

Zelfstandige Regeling	Overleden vóór 31/12/2016
Personen zonder periode van arbeidsongeschiktheid	0,19%
Personen met een korte periode (<6m) van arbeidsongeschiktheid	1,63%
Personen met een lange periode (>6m) van arbeidsongeschiktheid	2,72%

Bron: IMA, 2019. *Gezondheidsstatus van personen in primaire arbeidsongeschiktheid - Longitudinale analyse 2014-2016.*

1

PERSONEN IN (LANGDURIGE) ARBEIDSONGESCHIKTHEID ZIJN ERNSTIG ZIEK

Uitgaven geneeskundige verzorging van personen die intraden in invaliditeit in 2016

Uitgaven geneeskundige verzorging (excl. remgeld/supplement)

Duur van de invaliditeit	12m vóór primaire arbeidsongeschiktheid		Tijdens primaire arbeidsongeschiktheid	12m na primaire arbeidsongeschiktheid
	<6m invaliditeit	€2.563	x3,8	€9.824
6-12m invaliditeit	€2.580	x4,3	€11.179	€5.277
>12m invaliditeit	€4.121	x3,2	€13.374	€7.078
Alg. bevolking 20-64j	€1.790			

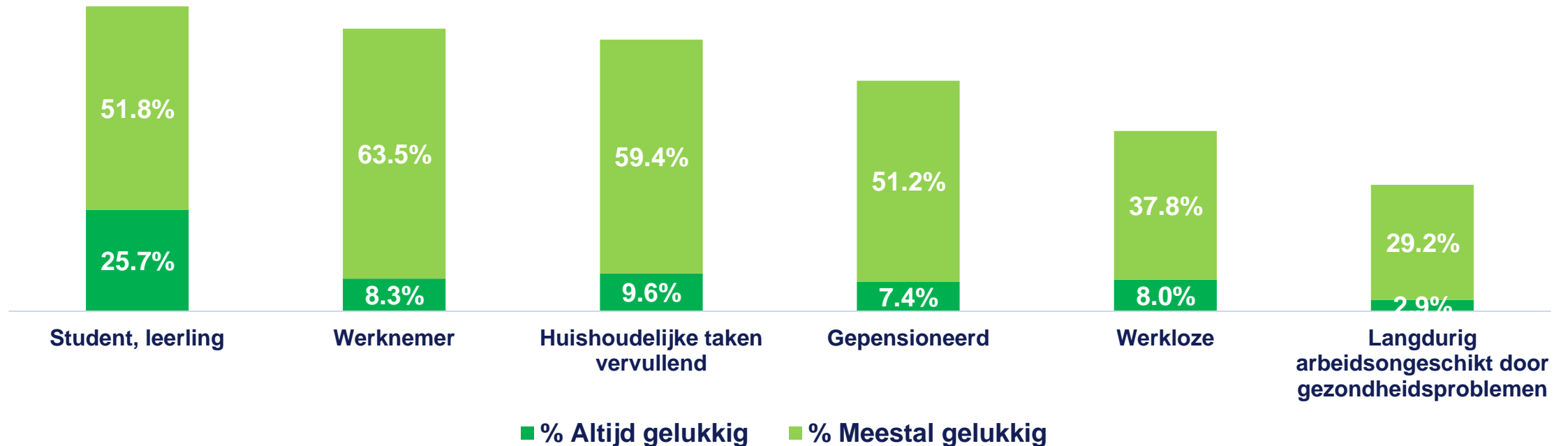
Note: A blue arrow points from the 'Alg. bevolking 20-64j' row to the '6-12m invaliditeit' row, labeled x1,43.

Bron: Onafhankelijke Ziekenfondsen, 2019. *Het begin van de invaliditeit: analyse van de geneeskundige verzorging.*

1

PERSONEN IN (LANGDURIGE) ARBEIDSONGESCHIKTHEID ZIJN ERNSTIG ZIEK

Lagere tevredenheid met algemene levensomstandigheden, financiën en relaties in 2023

Bron: Statbel, 2023. *Monitoring van levensomstandigheden.*

KERNBOODSCHAPPEN

GERECHTIGDE

Arbeidsongeschiktheid is **een moeilijke periode voor gerechtigden** in primaire arbeidsongeschiktheid en invaliditeit

SOCIALE ZEKERHEID

Arbeidsongeschiktheid is **een grote en toenemende last voor** de sociale zekerheid en de samenleving

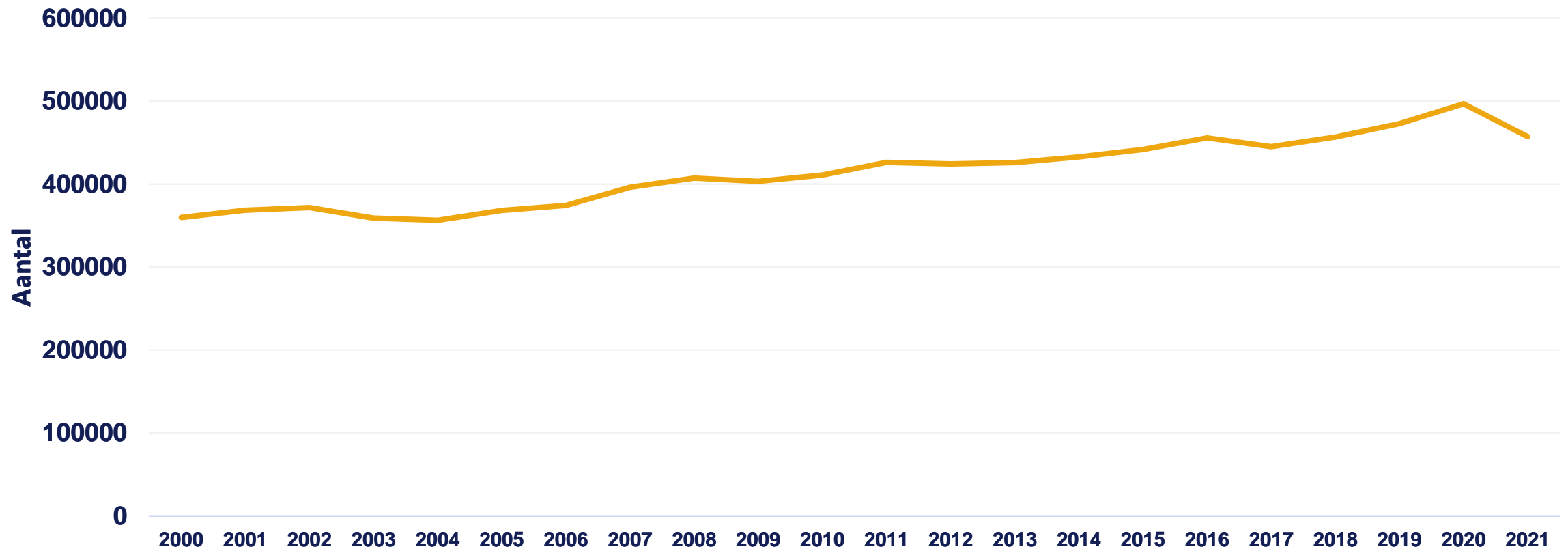
BEHEERSYSTEEM

Het **beheersysteem** van arbeidsongeschiktheid staat onder **(hoge) druk**

BELEID

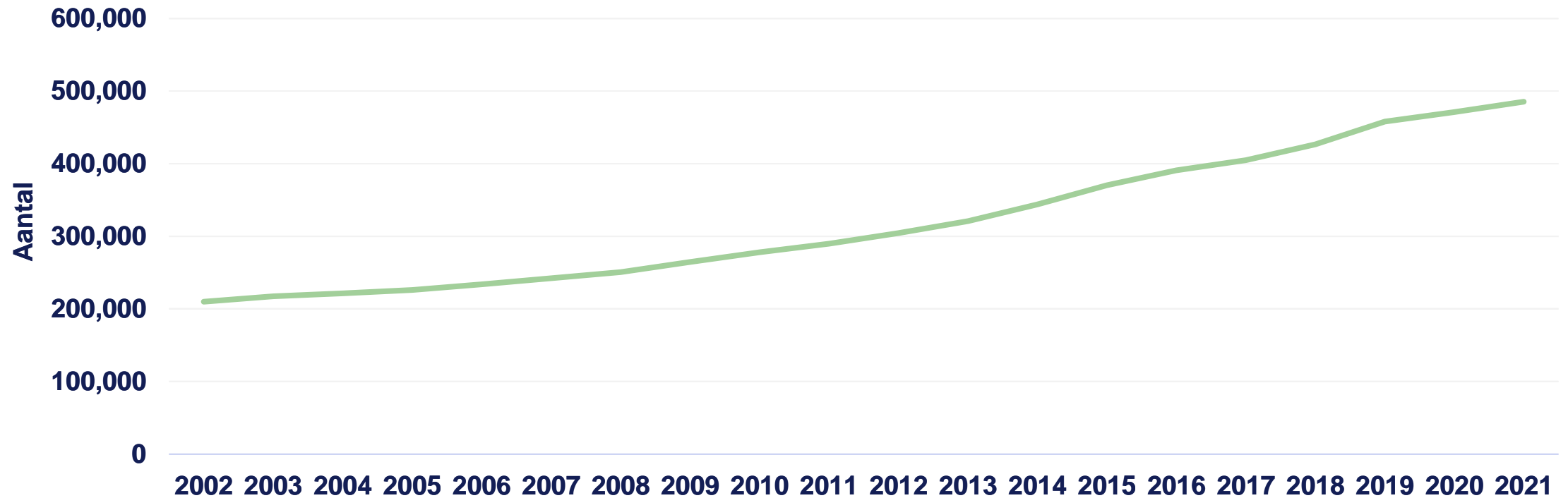
Een **ambitieuws arbeidsongeschiktheids beleid** is (nog steeds) noodzakelijk

Primaire arbeidsongeschiktheid binnen het jaar voltooid: evolutie 2000-2021

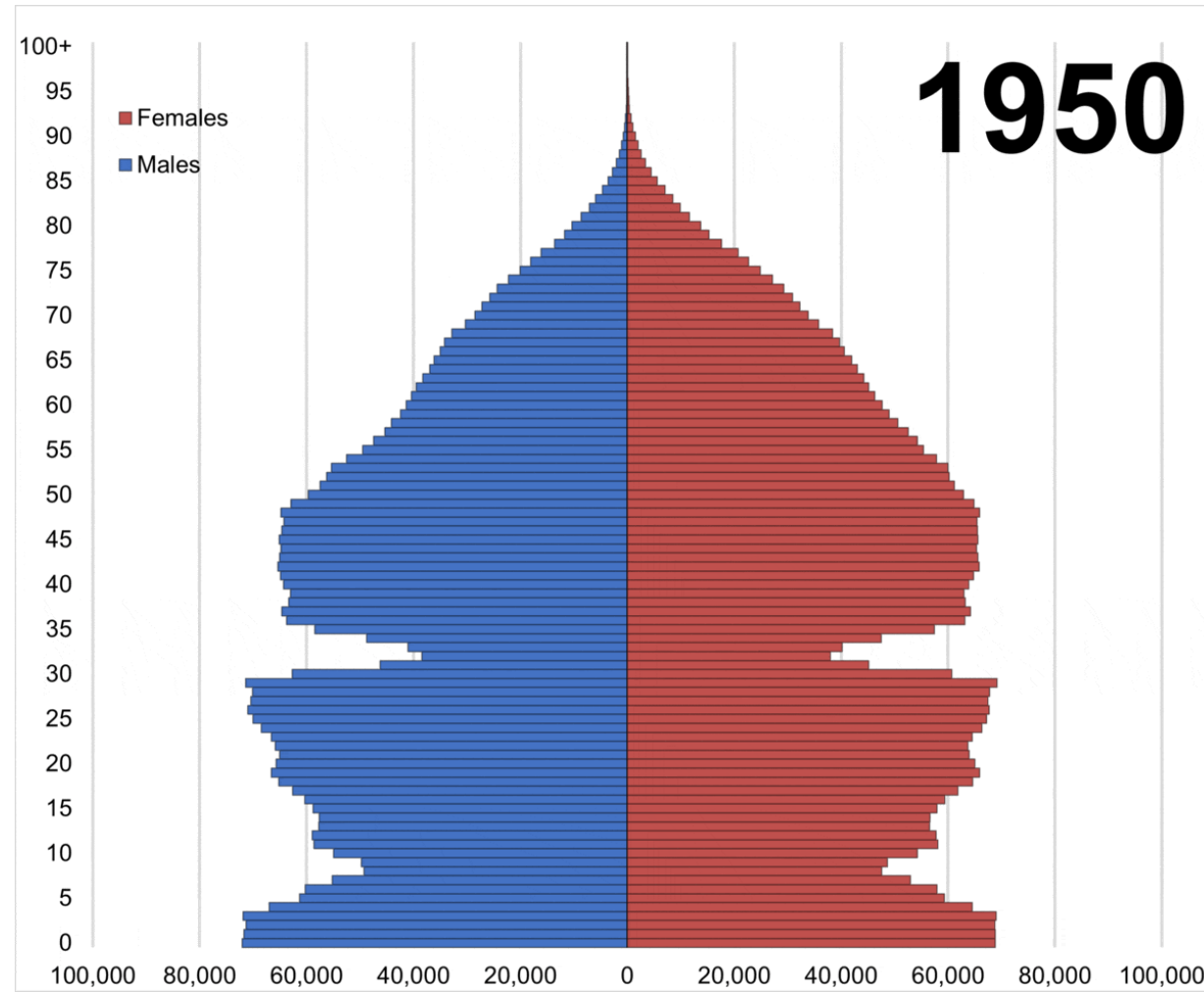

Bron: RIZIV.

Aantal personen in invaliditeit: evolutie 2002-2021

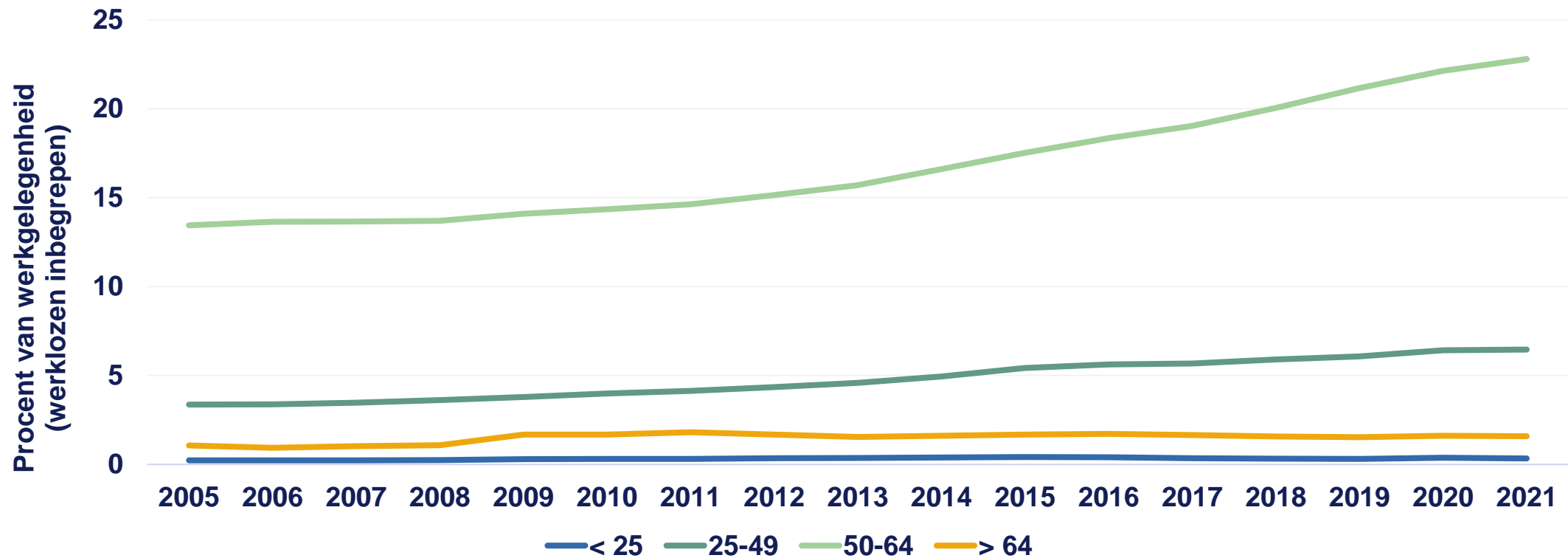

Bron: RIZIV.

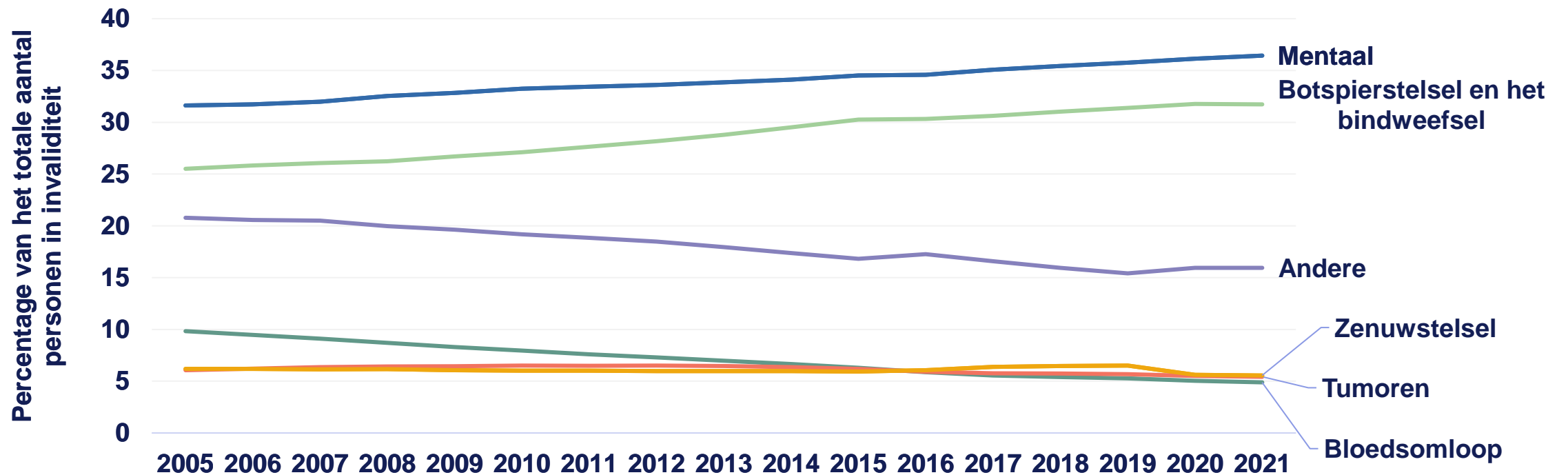

Bron: Statbel.

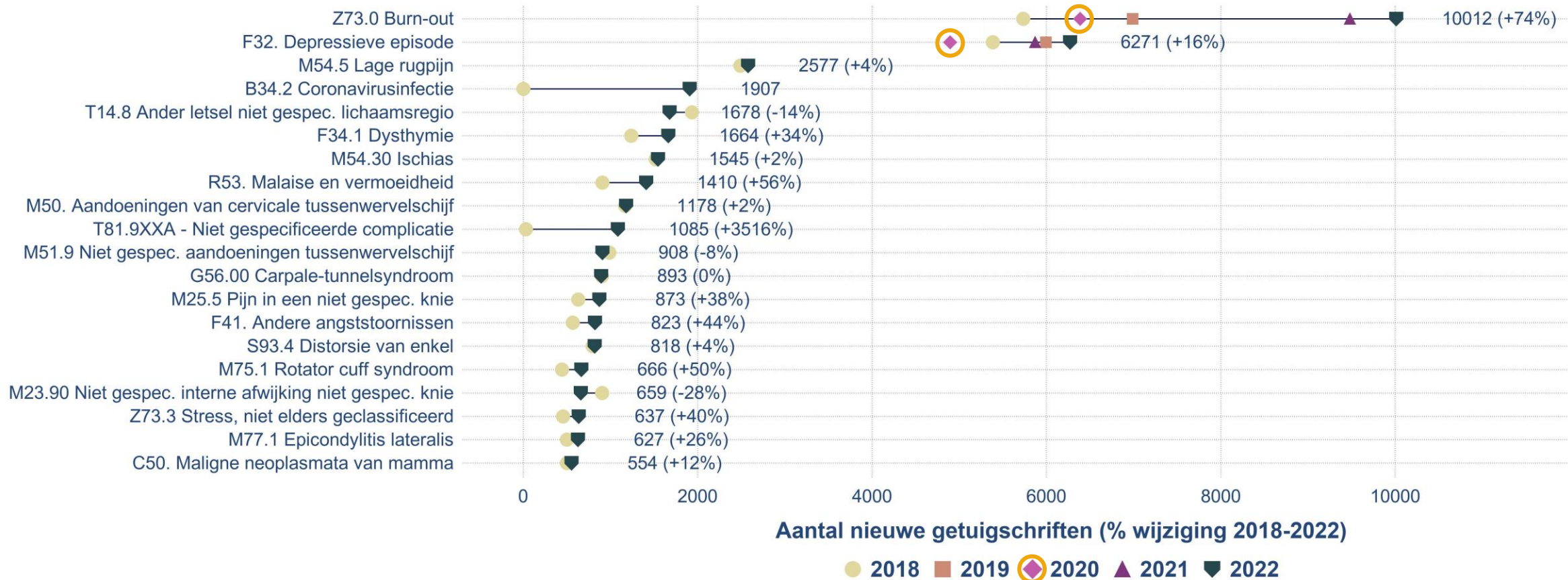
Invaliditeit volgens leeftijd: evolutie 2005-2021

Invaliditeit volgens ziekte: evolutie 2005-2021

20 meest frequente ICD-10-diagnoses in 2022: evolutie sinds 2018

Bron: Onafhankelijke Ziekenfondsen, 2022 - update.
 Forse stijging in het aantal personen in
 arbeidsongeschiktheid omwille van psychische
 aandoeningen.

Nieuwe getuigschriften primaire arbeidsongeschiktheid met diagnose burn-out: evolutie 2018-2023

Bron: Onafhankelijke Ziekenfondsen, 2022 - update.
Forse stijging in het aantal personen in arbeidsongeschiktheid omwille van psychische aandoeningen.

Bron: Bruyneel et al., Environment International 2022. *Short-Term exposure to ambient air pollution and onset of work incapacity related to mental health conditions.*

2

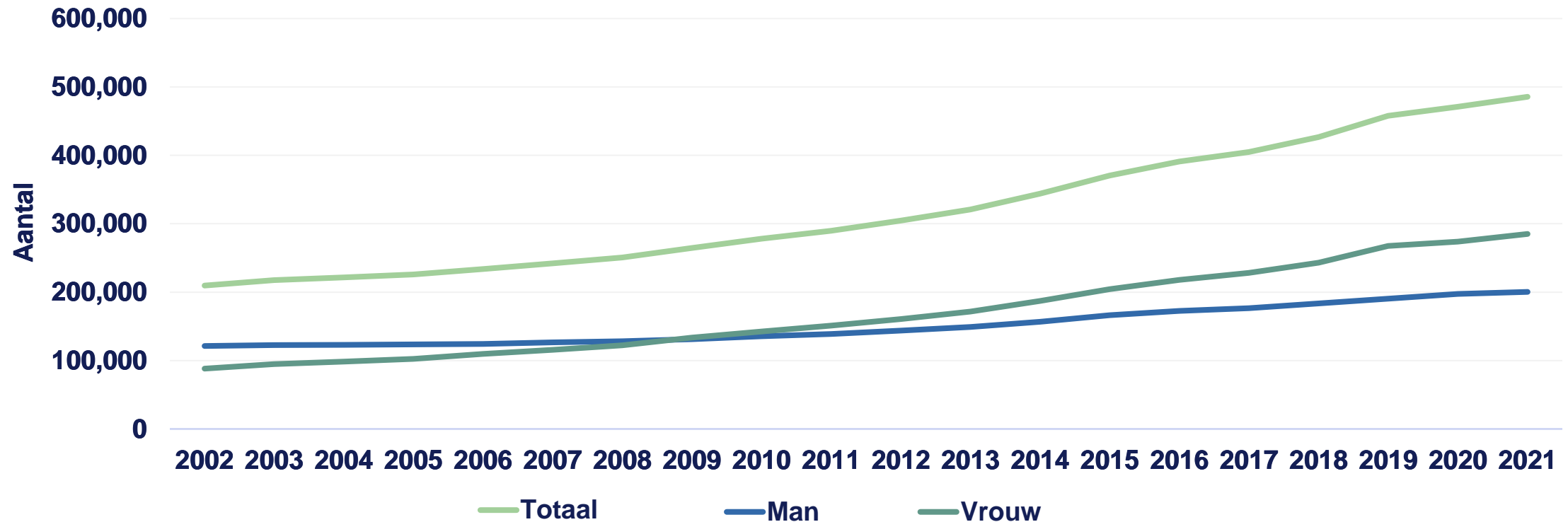
ARBEIDSONGESCHIKTHEID EN SOCIALE ZEKERHEID

Aanwezigheid van een kind met een speciale zorgnood in een gezin: primaire arbeidsongeschiktheid, invaliditeit en werkloosheid onder ouders in 2019

	Gezinnen zonder kind(eren) met een speciale zorgnood	Gezinnen met 1 kind met een speciale zorgnood	Gezinnen met +2 kinderen met een speciale zorgnood
Primaire arbeidsongeschiktheid (prevalentie), % ouders	8,6%	11,0%	12,9%
Primaire arbeidsongeschiktheid (incidentie), % ouders	6,9%	8,7%	10,3%
Invaliditeit (prevalentie), % ouders	6,1%	9,3%	13,5%

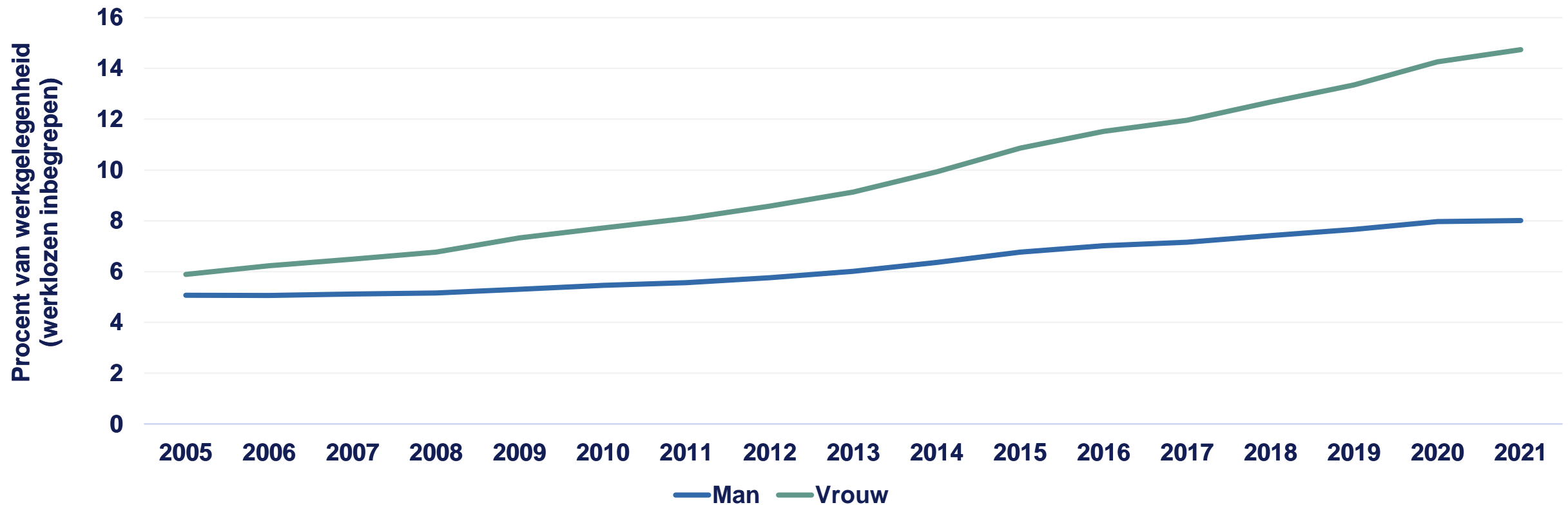
Bron: Onafhankelijke Ziekenfondsen, 2022. *Prevalentie van kinderen met een speciale zorgnood en associatie met arbeidsongeschiktheid, invaliditeit en werkloosheid onder hun ouders.*

Aantal personen in invaliditeit naar geslacht: evolutie 2002-2021

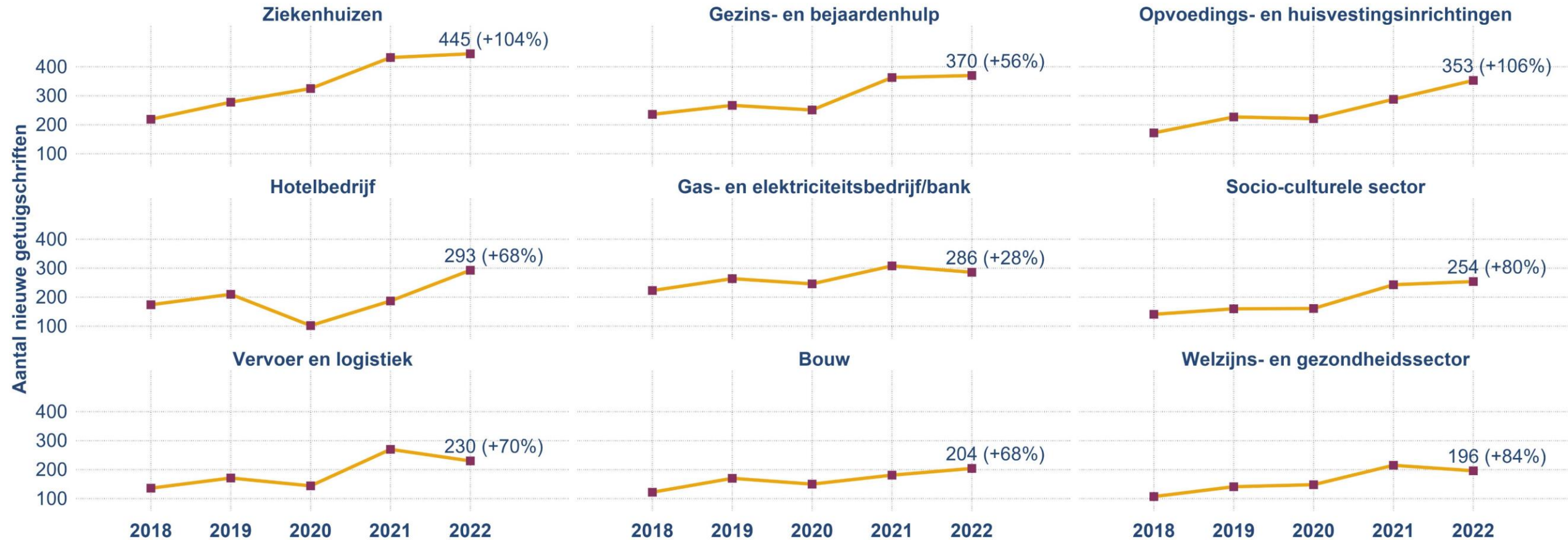

Bron: RIZIV.

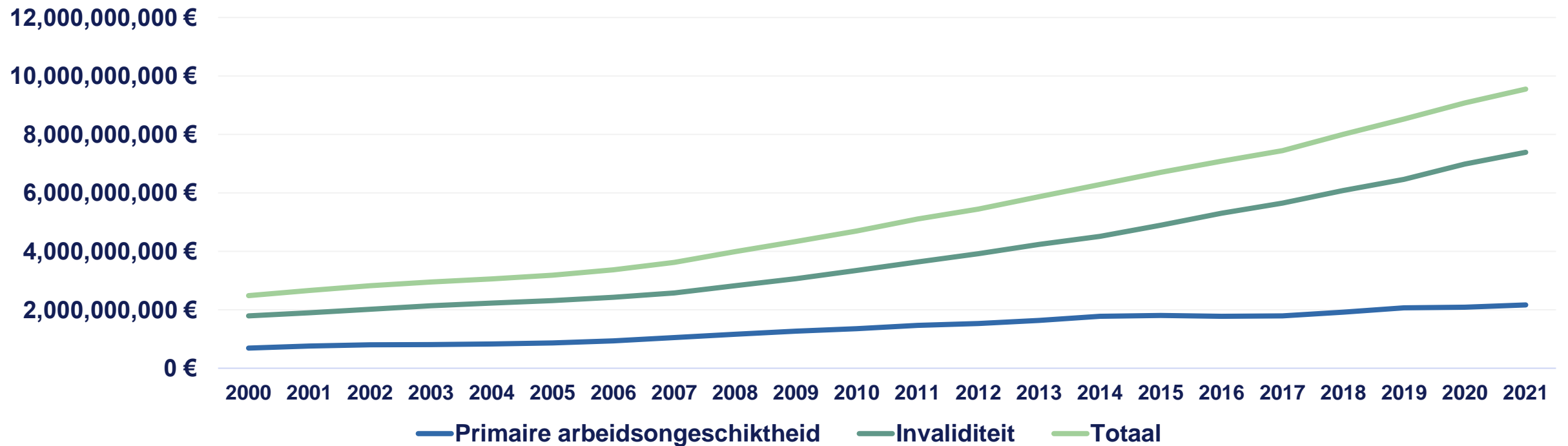
Invaliditeit volgens geslacht: evolutie 2005-2021

Nieuwe getuigschriften primaire arbeidsongeschiktheid met diagnose burn-out: evolutie 2018-2022

Uitgaven aan uitkeringen aan personen in primaire arbeidsongeschiktheid en invaliditeit: evolutie 2000-2021

Bron: RIZIV.

2

Arbeidsongeschiktheid en sociale zekerheid

De niet-medische kost van arbeidsongeschiktheid voor de overheid

Directe niet-medische kosten van arbeidsongeschiktheid

Uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid

Administratieve kosten

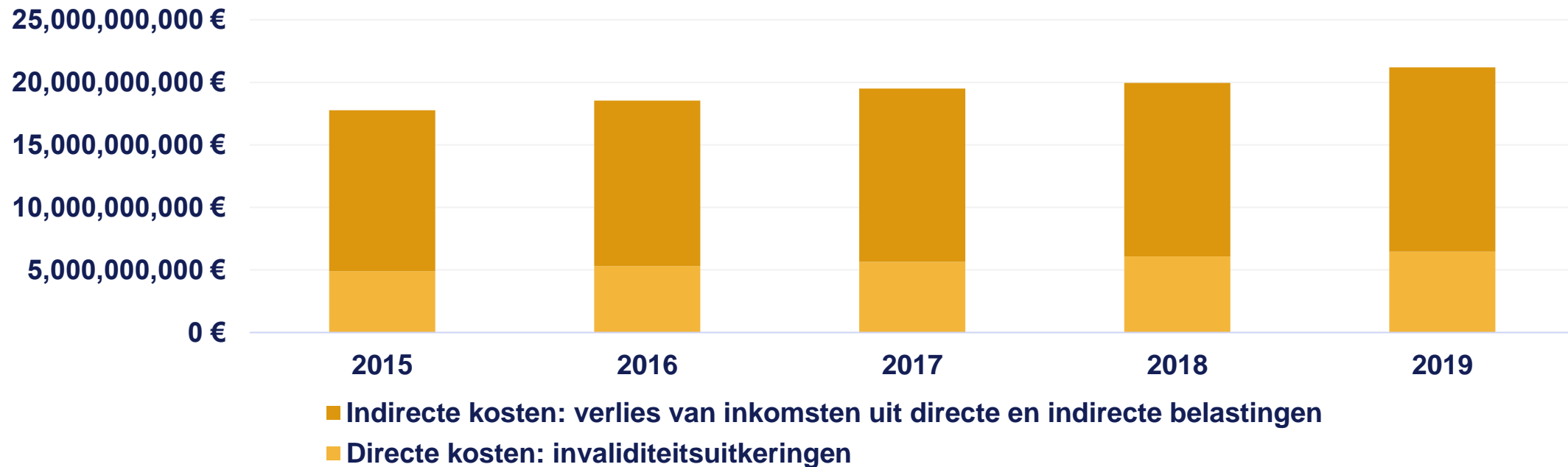
Indirecte niet-medische kosten van arbeidsongeschiktheid

Verlies van directe belastingen (sociale bijdragen, inkomensbelastingen, ...)

Verlies van indirecte belastingen (op consumptie)

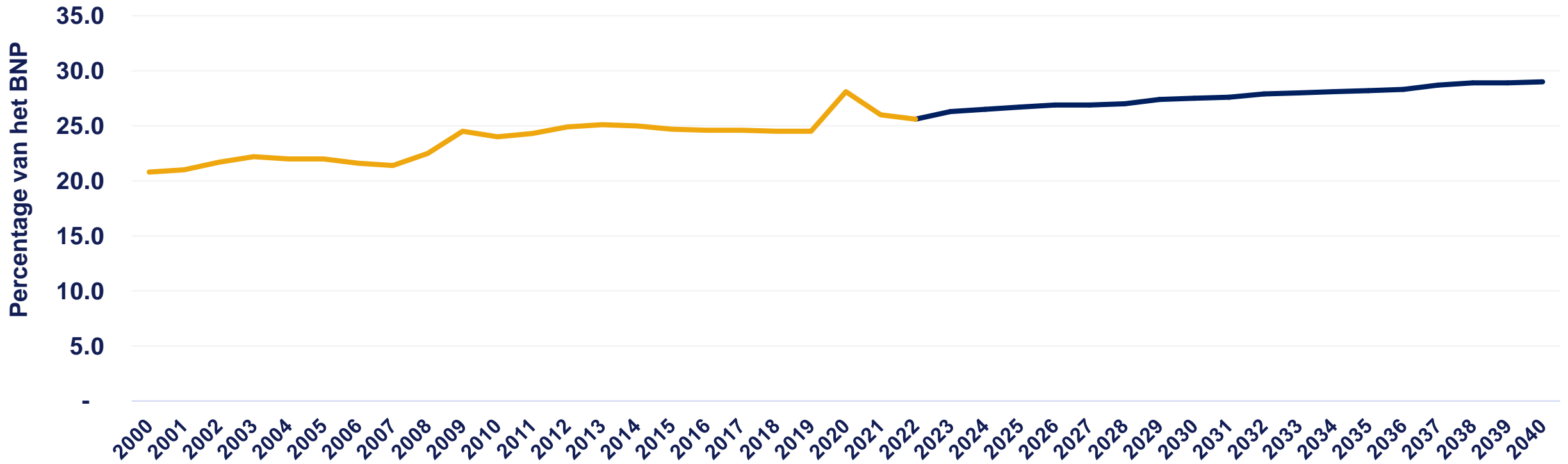
Niet-kwantificeerbare langetermijnkosten

Totale kost van invaliditeit: evolutie 2015-2019

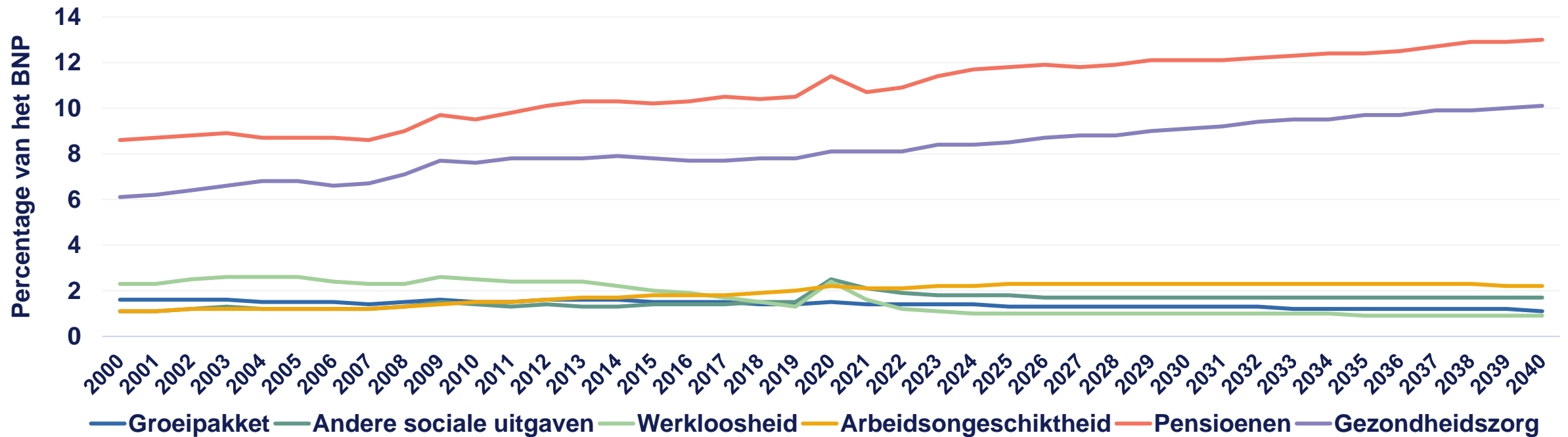
Bron: IDEA Consult.

Totale uitgaven van de sociale zekerheid: evolutie 2000-2040

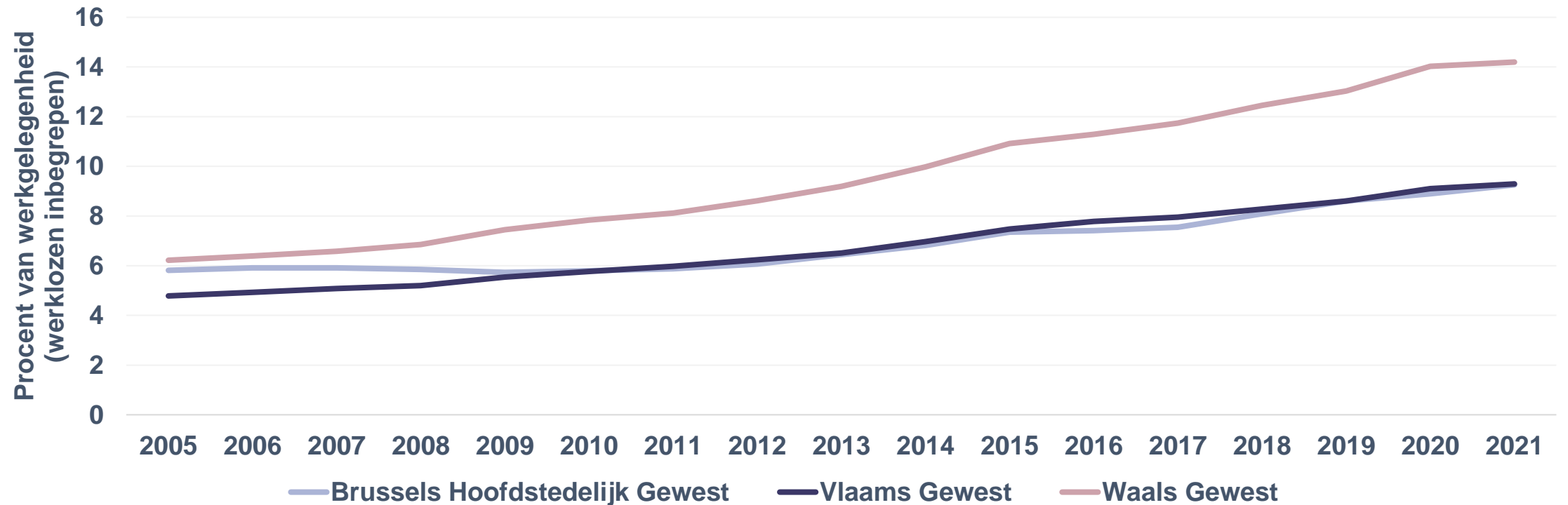
Bron: FOD Sociale zekerheid 2023, *Dashboard sociale bescherming*.

Uitgavenposten van de sociale zekerheid: evolutie 2000-2040

Bron: FOD Sociale zekerheid 2023, *Dashboard sociale bescherming*.

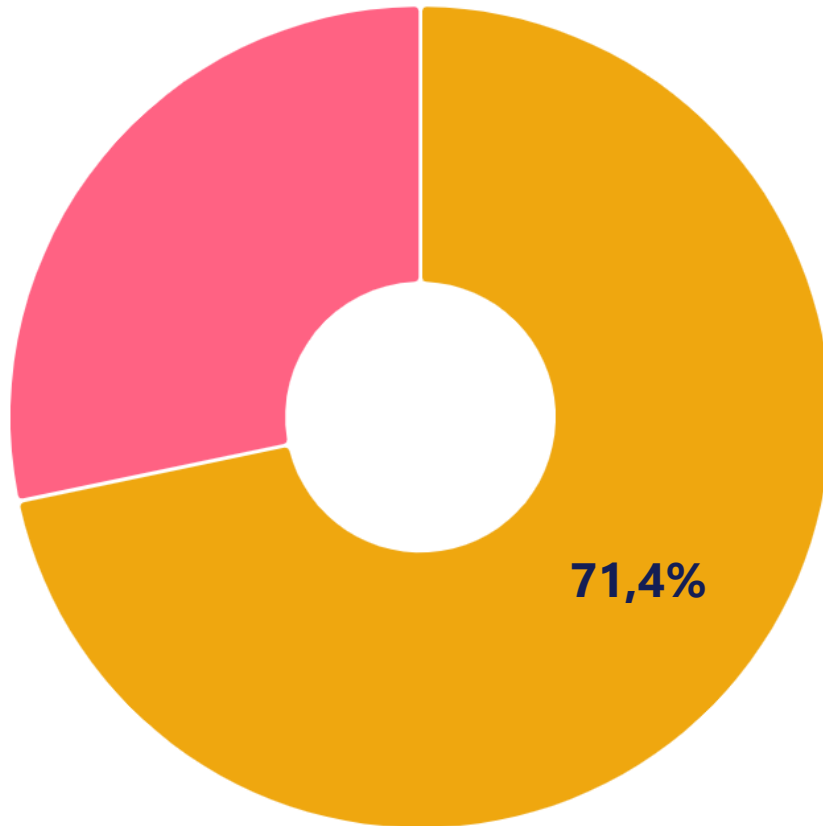
Invaliditeit volgens regio: evolutie 2005-2021

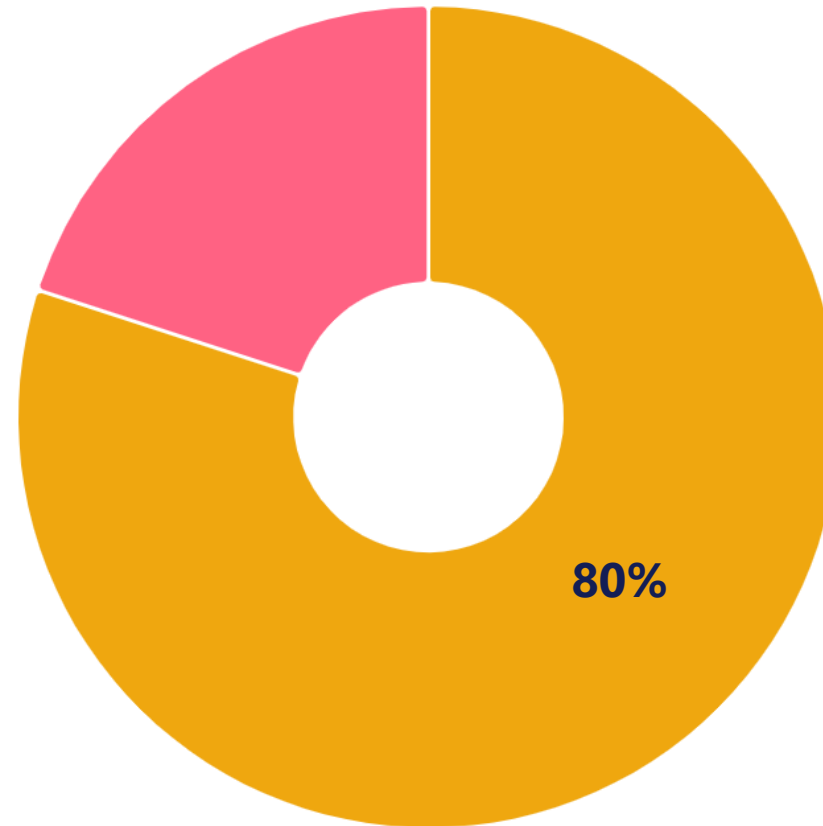
Bron: FOD Sociale zekerheid 2023, *Dashboard sociale bescherming*.

Werkgelegenheidsgraad

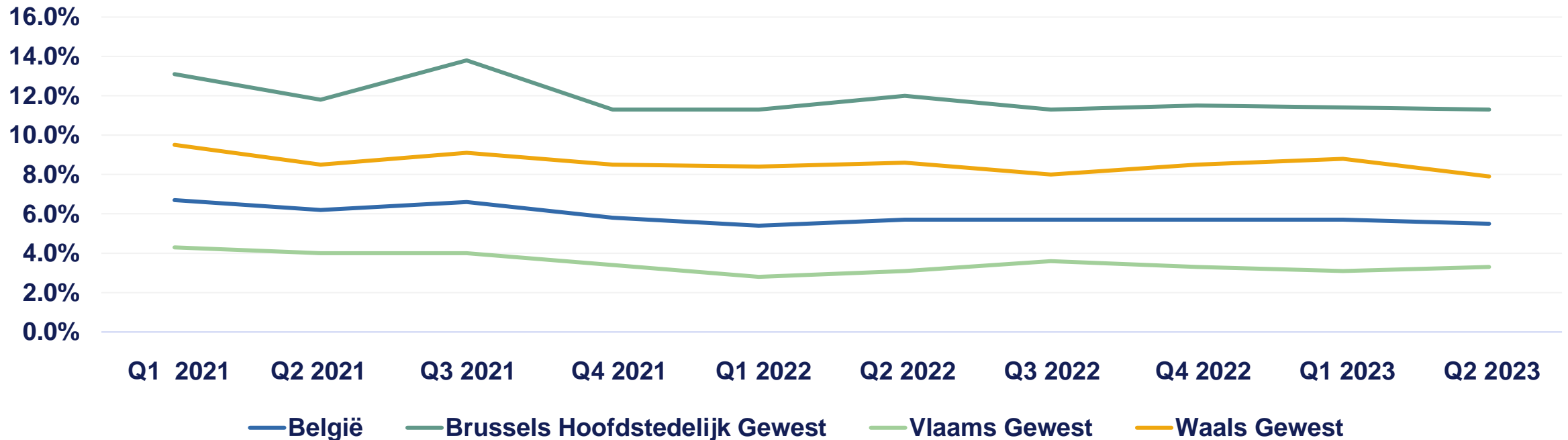
Q2 2023

2030

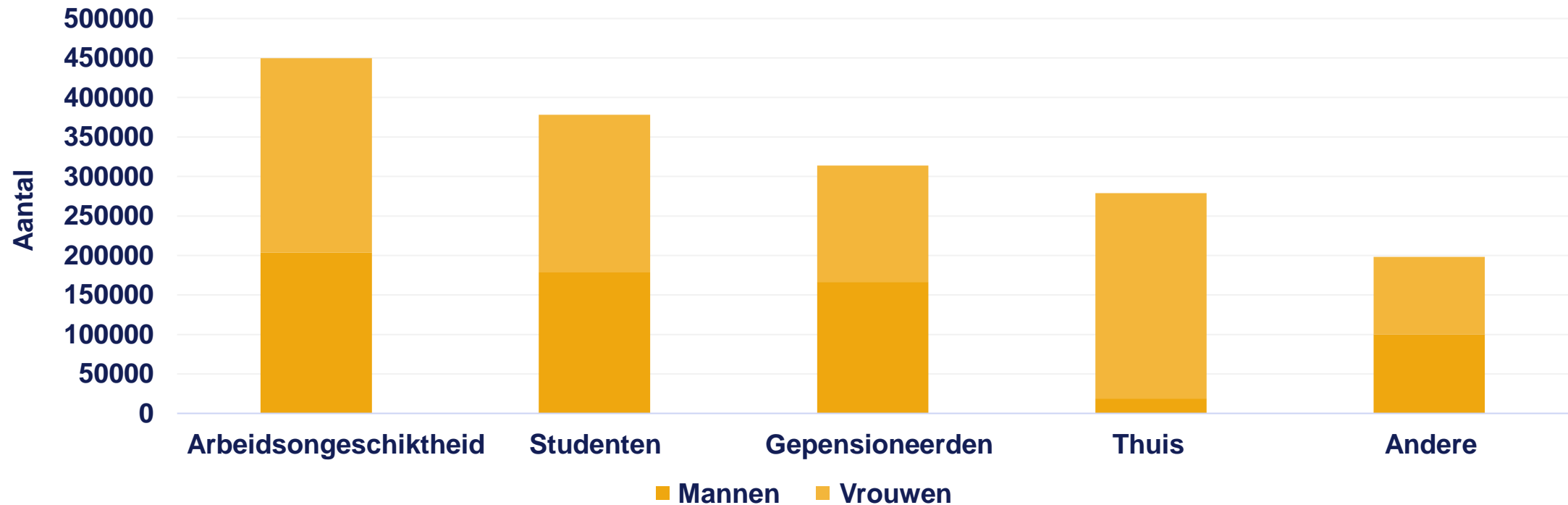

Werkloosheidsgraad per regio: evolutie 2021-2023

Bron: Statbel 2023, *Werkgelegenheid en werkloosheid*.

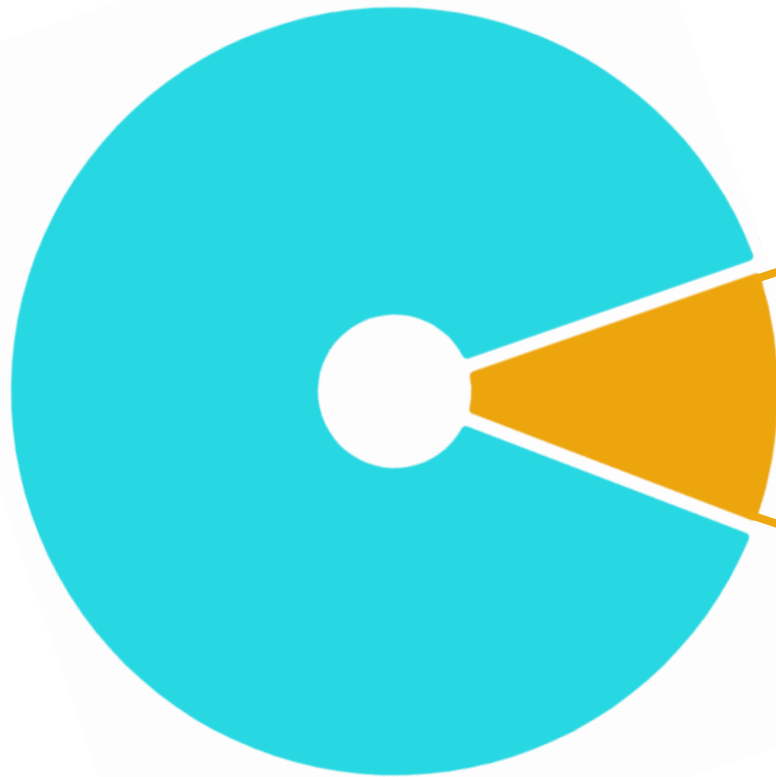
Inactieven tussen 20 en 64 jaar, naar categorie en geslacht in 2022

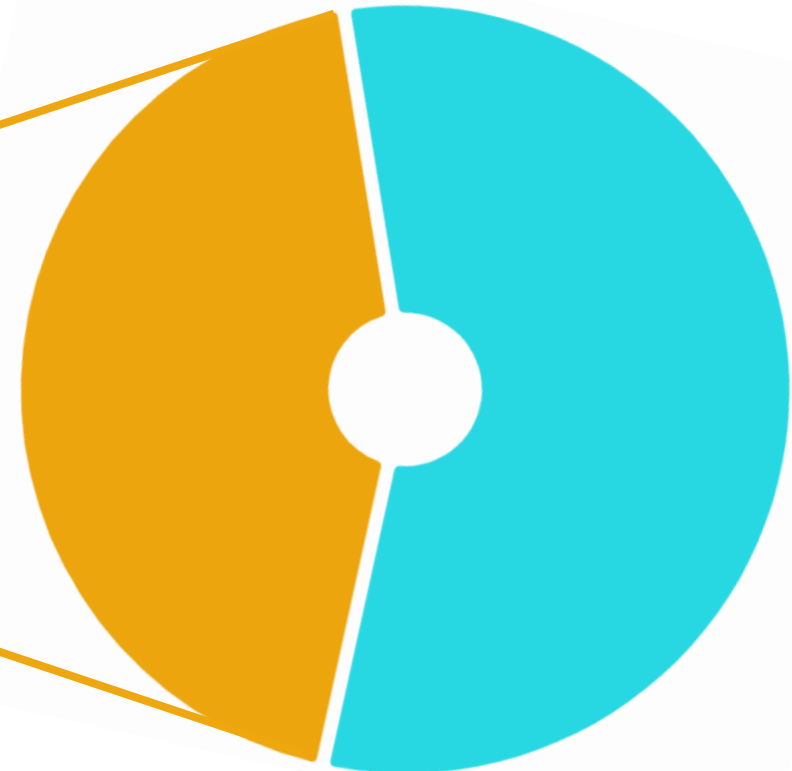
Bron: FOD Sociale zekerheid 2023, *Dashboard sociale bescherming*.

2

ARBEIDSONGESCHIKTHEID EN SOCIALE ZEKERHEID

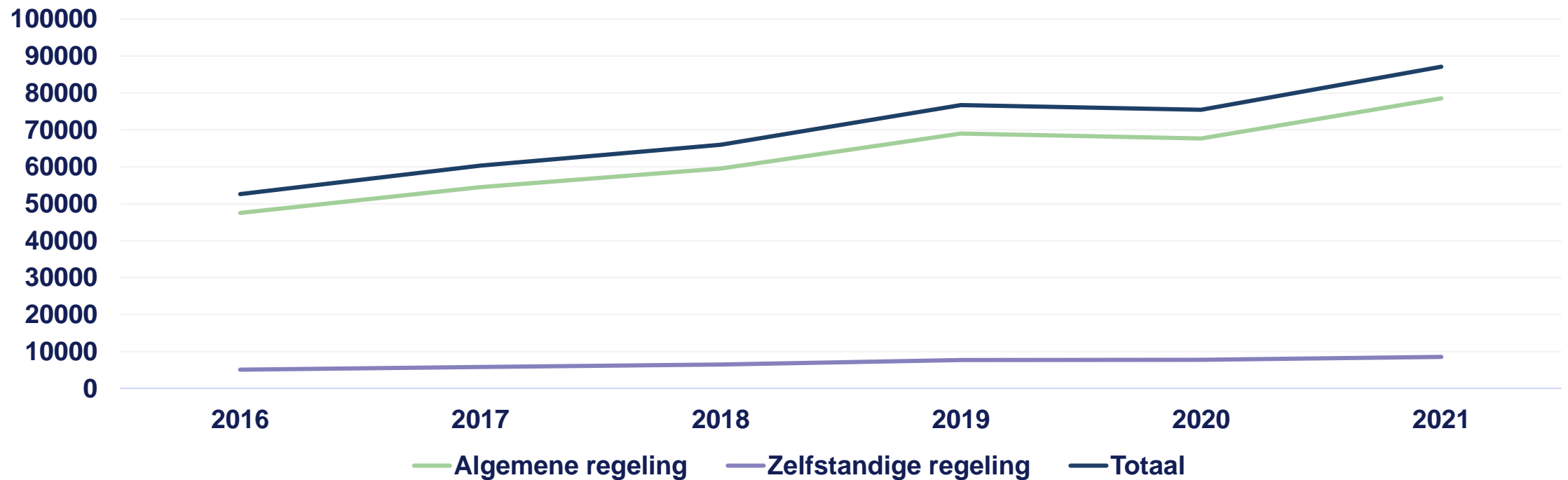
1 OP DE 9 arbeidsongeschikte personen **HERVAT HET WERK DEELTIJDS** tijdens een periode van ziekte

44 % van alle arbeidsongeschikte personen met deeltijdse werkhervatting zijn **PERSONEN MET PSYCHOSOCIALE AANDOENINGEN**

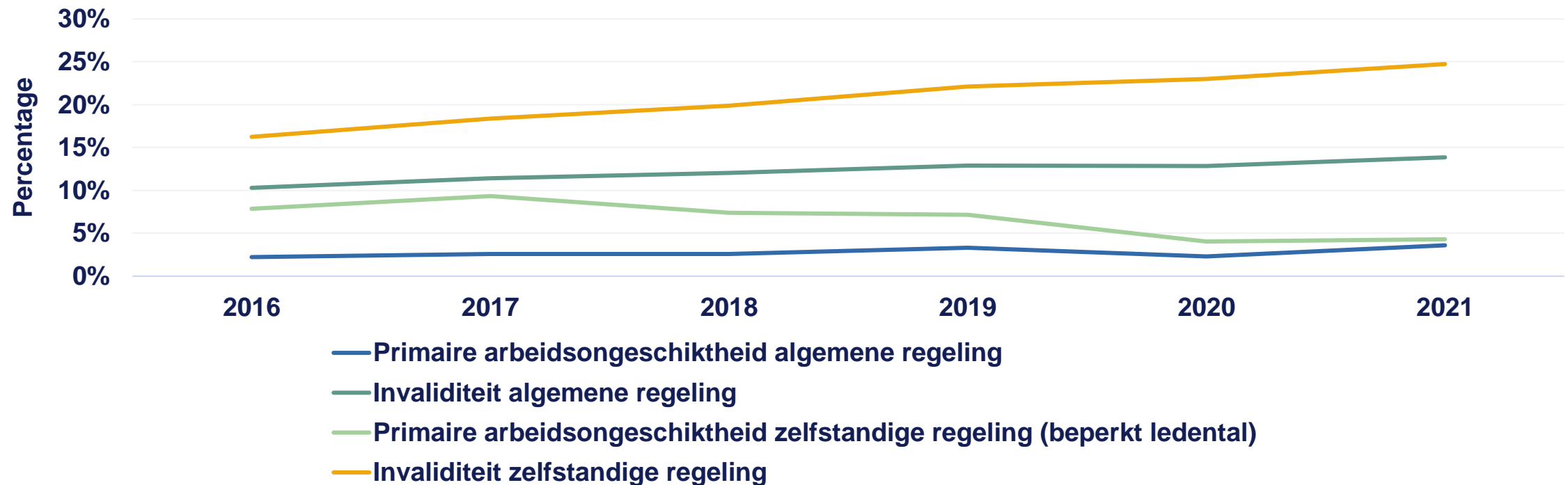
Bron: Onafhankelijke Ziekenfondsen, 2022.
Analyse van de deeltijdse werkhervattingen tijdens de arbeidsongeschiktheidsperiode

Toestemming om weer deeltijds te gaan werken, situatie op 31/12: evolutie 2016-2021

Bron: RIZIV.

Relatie tussen toestemmingen en erkenningen van primaire arbeidsongeschiktheid en invaliditeit, situatie op 31/12: evolutie 2016-2021

Bron: RIZIV.

KERNBOODSCHAPPEN

GERECHTIGDE

Arbeidsongeschiktheid is **een moeilijke periode voor gerechtigden** in primaire arbeidsongeschiktheid en invaliditeit

SOCIALE ZEKERHEID

Arbeidsongeschiktheid is **een grote en toenemende last** voor de sociale zekerheid en de samenleving

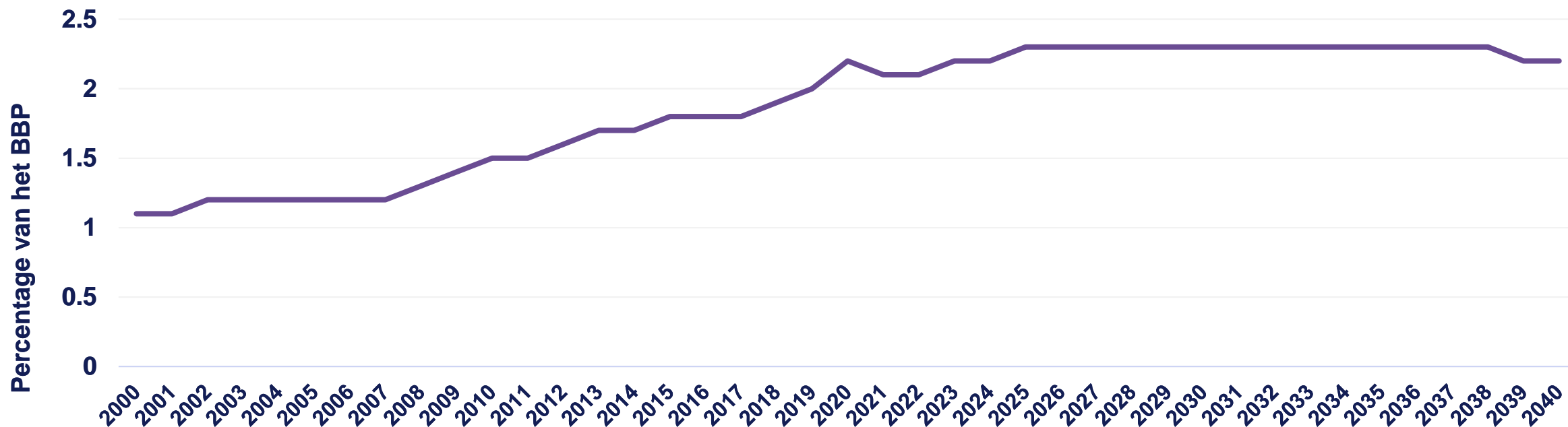
BEHEERSYSTEEM

Het **beheersysteem** van arbeidsongeschiktheid staat onder **(hoge) druk**

BELEID

Een **ambitieuws arbeidsongeschiktheids beleid** is (nog steeds) noodzakelijk

Uitgaven arbeidsongeschiktheid: evolutie 2000-2040

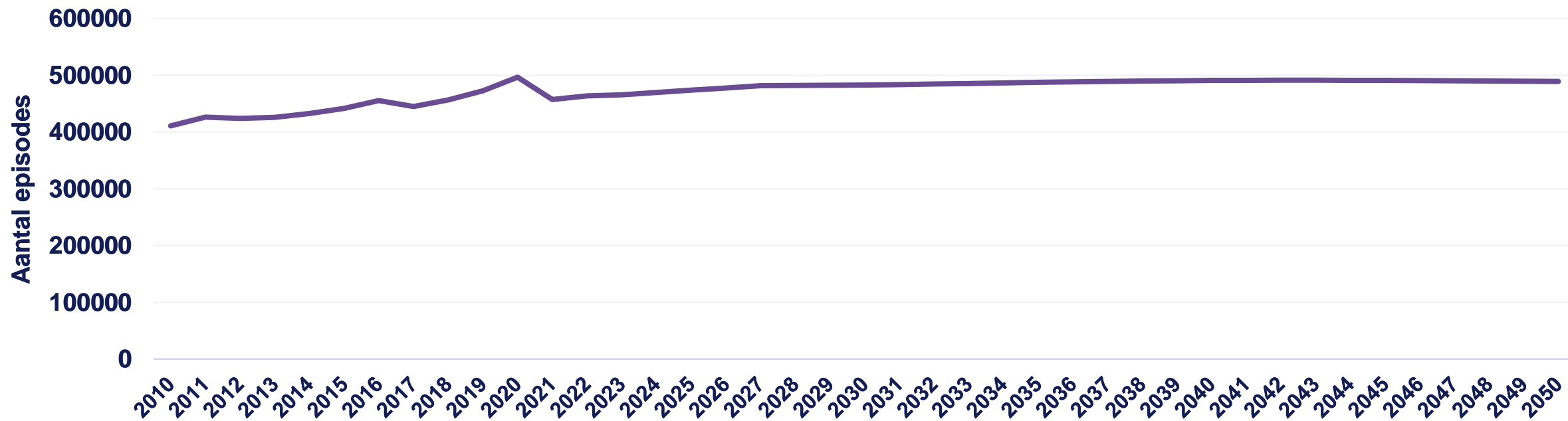

Bron: FOD Sociale zekerheid 2023, *Dashboard sociale bescherming*.

3

HET BEHEERSYSTEEM ONDER DRUK

Primaire arbeidsongeschiktheid tussen 2010 en 2021 en verder geprojecteerd

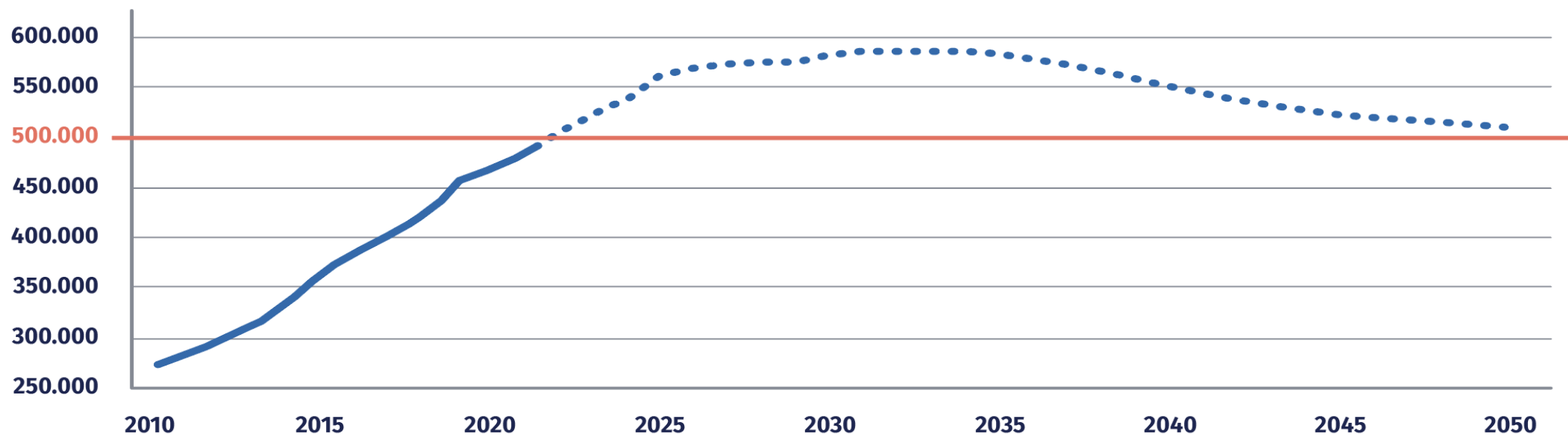

Bron: Onafhankelijke Ziekenfondsen.

3

HET BEHEERSYSTEEM ONDER DRUK

Geconsolideerde invaliditeit tussen 2010 en 2021 en verder geprojecteerd

Bron: Onafhankelijke Ziekenfondsen.

KERNBOODSCHAPPEN

GERECHTIGDE

Arbeidsongeschiktheid is **een moeilijke periode voor gerechtigden** in primaire arbeidsongeschiktheid en invaliditeit

SOCIALE ZEKERHEID

Arbeidsongeschiktheid is **een grote en toenemende last voor** de sociale zekerheid en de samenleving

BEHEERSYSTEEM

Het **beheersysteem** van arbeidsongeschiktheid staat onder **(hoge) druk**

BELEID

Een **ambitieuws arbeidsongeschiktheids-beleid** is (nog steeds) noodzakelijk

Oplossingen voorgesteld door overheidsinstanties

- ✓ **Ondersteuning bij deeltijdse werkhervatting**
- ✓ **Invoering van terug-naar-werkcoördinatoren: 40 in 2022, 88 sinds juli 2023, voor de algemene en zelfstandige regeling**
- ✓ **Akkoord met regionale arbeidsbemiddelingsdiensten**
- ✓ **Ontwikkeling van routes C en D, naast A en B:**
 - A: de adviserend arts stelt de gerechtigde een terug-naar-werktraject voor
 - B: de gerechtigde vraagt een terug-naar-werktraject aan bij de adviserend arts
 - C: de gerechtigde vraagt een terug-naar-werktraject aan bij de arbeidsbemiddelingsdienst
 - D: de gerechtigde vraagt een terug-naar-werktraject aan bij de arbeidsarts of de arbeidsarts stelt het voor aan de gerechtigde
- ✓ **De medische evaluatie hervormen**
- ✓ ...

Aanbevelingen van de Onafhankelijke Ziekenfondsen

- ✓ **Preventie van arbeidsongeschiktheid**
- ✓ **Begeleiding van de gerechtigde**
- ✓ **Werkhervatting**
- ✓ **Overheidsbeleid**

TEGEN 2023 DE ARBEIDSONGESCHIKTHEID MET 10 % TERUGDRINGEN TEN OPZICHTE VAN 2023 DOOR **PREVENTIE**

- ↷ Het **werkgeversverantwoording**proces monitoren en evalueren; en de werkgevers bovendien met positieve stimulansen **begeleiden**
- ↷ De toegang tot het beroep van **preventieadviseurs** vergroten en de werklust voor **bedrijfsartsen** verminderen
- ↷ Het **overleg van regionale initiatieven** op het gebied van preventie en gezondheidspromotie met het federale niveau versterken

DE ONDERSTEUNING VOOR RECHTHEBBENDEN VERBETEREN DOOR HET SYSTEEM TE VEREENVOUDIGEN EN TE OPTIMALISEREN

- ✓ De **begrippen primaire arbeidsongeschiktheid en invaliditeit** herzien
- ✓ Ervoor zorgen dat de **gerechtigde gemakkelijk** zijn arbeidsongeschiktheidstraject en eventueel terug-naar-werk-traject **kan begrijpen**, alsook de berekening van zijn uitkeringen, zijn rechten en plichten
- ✓ Het arbeidsongeschiktheidssysteem verder **digitaliseren**
- ✓ **De uitkeringen verhogen boven de armoederisicodrempel**, terwijl er voldoende verschil blijft met het beroepsinkomen

TEGEN 2030 HET AANTAL MENSEN DIE UIT ARBEIDSONGESCHIKTHEID STROMEN DOOR HET **WERK TE HERVATTEN** VERHOGEN MET 10 % TEN OPZICHTE VAN 2023

- ↷ De **voordelen van werkhervatting** benadrukken, waaronder het verschil tussen uitkering en beroepsinkomen
- ↷ De **deeltijdse werkhervatting versterken**, onder meer bij mensen die aan het einde van hun loopbaan zijn
- ↷ **Verschillende arbeidsongeschiktheidspercentages hanteren: 66 % en 33 %**

IN 2030 EEN **ONAFHANKELIJKE AUDIT VAN HET** **ARBEIDSONGESCHIKTHEIDBELEID ORGANISEREN, OM TE BEOORDELEN** **OF HET VERBETERD IS TEN OPZICHTE VAN HET BELEID IN 2020**

- ✓ Tijdig **de realiteit van elk nieuw beleid evalueren in overleg**, en zo mogelijk op voorhand evalueren
- ✓ **Het arbeidsongeschiktheids-/uitkeringsbeleid baseren op wetenschappelijke evidentie**, en het kenniscentrum arbeidsongeschiktheid dus versterken
- ✓ **De kruising van gegevens uitbreiden** (bijvoorbeeld: structuren die verantwoordelijk zijn voor de werkhervatting)
- ✓ **Beleidslijnen inzake arbeidsongeschiktheid uitstippelen op een termijn van 10 jaar**

onafhankelijke
ziekenfondsen mutualités
libres

helan Onafhankelijk ziekenfonds

 freie
krankenkasse

part&namut
Mutualité Libre